

TÁROGATÓ.

Vegyes tartalmu lap.

a gazdasági egyesület, vidéki- és városi nőegylet, s a Szamos-Tisza hát közlönye.

<p>Megjelenik: Hetenként egyszer kedden.</p> <p>Szerkesztői iroda: Várutca 53-ik szám első emelet.</p> <p>Kiadó-hivatal Hová a hirdetések és előfizetési pénzek utasítandók: templom-utca 548 sz.</p>	<p>Előfizetési feltételek: Helyben egészévre 4 ft. félévre 2 ft. negyedévre 1 ft. Vidékre postán, egészévre 4 ft. 50 kr., félévre 2 ft. 25 kr., negyedévre 1 ft. 13 kr. Egyes szám ára: 10 ujkr.</p> <p>Zombori Gedő felelős szerkesztő.</p>	<p>Hirdetések ára: három hasábos petítor egyszeri hirdetésnek csak 5 kr. kétszerinél 4 kr. háromszorinál 3 kr. Bélyegdíj minden beigtatásért 30 kr. A nyilttérben a háromhasábos petítor beigtatási díja 20 kr.</p> <p>Kiadó Kovács Márton.</p>
--	--	---

KÉRELEM.

Azon t. honfikat és honleányokat, kik a „Kölcsy szobor”-ra aláírási íveket elfogadni szíveskedtek, őszinte tisztelettel kérem, íveiket — betöltve vagy betöltetlenül mielőbb alulírtához beküldeni szíveskedjenek, hogy a szoborbizottmány a nagy célhoz határozott lépéseket teheszen.

Tisztelettel **Gyene Károly.**
Szatmár május 18 1863.

KÖLCSEY ÜNNEPÉLY SZATMÁRT.

Elhunyt jelesek emlékezetét megújítani, hazafiak kötelessége!

Május 5-ikén Szatmárt a ref. Gynnasium udvarán, díszes sátor alatt, tiszta napfényes időben, ismét meggyújtánk áldozatunk tüzeit, s lefizetők a kegyelet adóját derék Kölcseyneknek, megyénk és országnak, méltán dicsőített magas szellemű fiának, a magyar irodalom fölkenetjének, államéletünk egyik hívatott reformátorának.

Az ünnepélyt a Gynnasium énekkara nyitá meg, korszerű alkalmi öszhangzó énekkel. A kellemes symphonia elzengett, s

Tek. **Gyene Károly úr**

az egyház és iskola sok érdemű gondnoka következő beszédben ada irányt a lelkesedésnek:

Mélyen tisztelt gyülekezet! s nemes tanuló ifjúság!

Amaz emlékezetes nap óta melyen megyénk s honunk kitűnő fia — a nagy Kölcsey Ferenc emlékének a szatmári protestans önképzede növendékei, s mi — a boldogult igaz tisztelői — a kegyelet oltárán, tiszteltünk tömjénének egy részét ellobogtatánk, egy — eseményekben gazdag év sülyedt el a mulandóság tengerébe!

Előadtam ama ránk nézve — nagy napon vázlatosan az okokat, melyek lelkesebb növendékeinket arra birták, hogy zászlójukat — mely alá sereglettek a Kölcsey nagy nevével diszesítsék.

Elmondtam az indokokat — melyek ösztönt költének ifjainkban, melytől lelkesítettve, szépre, nagyra és nemesre törekvő lelküket, e zászló árnya alatt képezzék, s ez alatt tartásák meg évfordulati sátoros ünnepüket.

Most, kötelességem s hivatalos állásom parancsára elfoglalom néhány rövid perere a m. tisztelt gyülekezet nagybecsű figyelmét s a bizalom legszerényebb hangján kérem ki türelmét, míg ünnepezt Kölcseynek-ről, mint — nem köznapi államférfiuról, kitűnő szónokról, lánglelkű költőről, remek

magyar íróról, mivel tiszta keblű rokonról és hív barátáról fogok értekezni; míg felmutatom őt a dicsőt, mint követésre méltó mintaképet, mint kristály tiszta tükröt, melyről a jelenkor fiaira: az erény, a jövő nemzedékre a dicsőség sugárjai áradoznak; mint nagy és igaz magyar embert, ki előtt mi önkényt meghajlunk s kiről a későkor, dicsékedve fog emlékezni min lenha.

Mi előtt azonban Kölcseynekkel bel-tulajdonai és sajátágainál fogva jellemzőm: tekintsük meg őt külföldi e vásznon, melyen arcképe igen híven van visszaadva: Az arc udvarán némi hidegség s rideg halványosság látszik elterülni; a komoly homlokán bú (talán a nemzeté?) és aggodalom redői (talán nemzete sorsa fölött?) táboroznak; az egész képen, szinte a halántékokig néma melanokolias szenvedélytelen nyugodtság szendereg; az ajkakon a mosolynak egyetlen vonása sem látható!

Meg kell vallanunk m. t. hallgatók, hogy ez, derék hazánkfiának valódi kép-mása! mik e festvényen lászanak; azok Kölcseynek természetű képvonásai. — Ilyen volt, ő midőn művész előtt üle szóztalanul!

Amde: ha e mosolytalan néma ajkak, magyar igékre nyilának; ha rajta — mint bárfa hurján megzendültek a búvös hangok: akkor a lenhordott fő esendesen emelkedni kezdett, — a kenetes ajkáról méz patak-ként omlott a tiszta szív, s mivel lélekkellemes folyama, a borús homlok föllegei eloszlanak és körötte minden lelkesedett, a fásult kebeleken hon szerelem forrása buzdukt föl, a kétkező lelkék meglátták a révpártot, s a sötét éj szörnyeit, tiszta fénylő világosság riasztá szanaszét!

Ne rajzolt képét szemléljük tehát a vásznon Kölcseynek! hanem vessünk figyelmes tekintetet legelőször is reá, mint államférfiura! mert, ha csak vonásairól következtetünk: úgy a társalgása közben kedves, nyíjas férfiú, csak egy automatalak lesz, kiről azt gondolja az idegen, hogy: annak komoly homlokán, örökös bú honolt s derű sugárjai arcát soha nem élénkíték.

Szólok tehát, mint államférfiuról de nem terjedelmesen! mély bölcsességét nem méregetem; mert, ki mérte még meg — marokkal a tenger hullámain? csak távolról mutatok azokra, mik őt, mint valódi állam-bölcsészt állítják az — ítéletben mindig igazságos utókor elé, hol ő, mint az igen kevesek egyike igaznak s ingatlannak fog találtatni.

Az 183¹/₂ évben tartott országgyűlési napló dicső — s őt dicsőítő lapjai, melyeken a testvér Erdély és kapcsolt részek ügyében tartott remek beszédei, mint első nagyságu csillagok ragyognak s fehangyon hirdetik, miszerint, Magyarhonnak kevés államférfija volt Kölcseyhez hasonló; kinek remekművi szónoklataiban az óvatos-

ság, mély szemlélődés, az eszélyesség, a biztos alapon nyugovó bátorság lépten, nyomon változtatják egymást.

Beszéde: tiszta arany volt, mely az armányt megvakítja; tűz, mely a szendergő házaftúságot élénk lángra gyújtá.

Meghunyáskodott előtte az irigység; vas szilárd jellemén szétporlott, kiesorbult, a hongyilkoló sicariusok szabalyja; beszéde búvös bájos hatalma előtt elnémult az üres fejű és keblű szájhős; s a rend utára tért vissza az elálltatott s tévutra vezetett ingatag népesoport!... Midőn ezeket Kölcseyről mondám: szónoki tehetségét kívántam méltatni.

Mit mondjak a Költőről és magyar remekíróról? — Olvassátok műveit, a művei fölött elmondott bírálatokat!... Ha valaki: úgy ő — jogosan elmondhatta magáról, mit Ovid mondott költeményeiről, midőn így szóla:

„Nec qui detrectat praesentia livor iniquo Ullum de nostris dente momordit opus“.

Mi magyarul enyit tesz: „az irigység, mely a jelenkor műveit desárolni szokta: enyém közöl, ráspolyos fogával egyet sem marcangolt meg!

Tisztelék s mint tekintélyt magasztalá őt kora!... és mondjuk rá mi utódai Ciceróval; „Neque ulla unquam aetas de tuis laudibus conticescet: Soha semmi kor nem hallgat el a te dicséretedről!“

A földi testekbe ütközött napsugár, viszsaszáll a naphoz!

Kölcseynek szeretete, rokonai és barátai szívében, szeretetet és barátságot keltett, fejtett, és tenyészített!... és a jó rokonok és barátok, nem lopák — nem nyelék el — a rájuk lövelt napsugárt: elmeunek évenként Csekén zöldelő sírhalmához! A nép — mint bucsújáró tábor, a kegyelet érzelmeivel járúl a nemzeti oltárhoz, melynek zsámolya alatt a magyar nemzet egyik apostola várja ön — és nem zote dicső föltámadását.

Mi is m. t. gyülekezet és kedves ifju barátim! összegyülénk e muzsáknak szentelt hajlék udvarán, lefizetni évenként há-lánkat a jó barátok, lélekkroknak, ki köz-tünk lelkét megosztotta!

De nagy embernek is mondom m. t. gyülekezet őt; igen mert azt, kit úgy állít elő a kor, melyben élt, úgy tüntet fel a naponta kifejtett tettek hosszú sora, mint őt; kiről az elhírhedt hatalmas közvélemény úgy ítél, mint political hitvallásunk s nemzeti ujjászületésünk egyik kitűnő bajnokáról: azt nem akarni nagy nak elismerni, — annyi, mint az életet s halált osztó közvélemény ellen üres kézzel handabandázni! Édes honunk sokszor magasztalt sokak által megsiratott halottja! emlékeddel nem foglalkozhatom tovább; át kell adnom dicsőítésed munkáját azoknak, kiket ünnepélyünk közelebből érdekel! Pedig nehezen esik lelkemnek meg

nem említenemlekednek ama közösen ismert emelkedettségét mely szerint: te soha nem tekintettel embertársadra úgy, mint vallásfelekezet és nemzet polgárára; te az embert, mint embert hazafit és Szabadságra teremtett lényt úgy nézted úgy becsülted: Ó soha nem kérde az, hogy Ki? hanem hogy Mit? szól emberfele, mert hitvallása volt, mely szerint: „az imádott haza mindnyájunk anyja; a szabadság, a boldogító törvény, — bár kitől jöjjön is, tiszteletben tartandó!

Egy szóm még hozzátok nemes ifjak! reményei intézettünknek s édes hazátoknak! E zászlót melyen a Kölcsey neve díszlik, mely alatt ti a művelődés nehéz, de szép és nagy földatú munkáját megkezdétek, úgy őriztétek, annak fedezete alatt úgy pályáztatok, hogy törekvéstök eredménye meg ne szégyenítse a tudományok korán kidölt bajnokát, kinek minden óhajta a volt, hogy Magyarország, mivel és tudományos fiaért tiszteltesék, itthon s a külföldön!

És most nyugodtan adom át folytatását a megkezdetteknek — a Kölcsey társulat munkás vezérének Zombori Gedő tanár urnak; — átadom pedig azon forró kíváncságotom kíséretében, miszerint, éljen ez ünnepélyt ünneplő zenge társulat, éljen Kölcseynek kedves emléke! — éljen örökké!

* * *

Kitörő éljen kíséré a hatályosan elmondott beszédet!... az éljenek lecsilapodtával a társulat fáradhatlan elnöke

Zombori Gedő tanár

következő dicső beszéddel tette emlékeztessé magát, művét, és az ünnepélyt:

Ezerhétszáz kilencvennek nyarán,
A kis fau Szó-Demeter felett
Csudás fényben új csillag tűne fel:
Nagy Kölcseynek szép fényes szellemed!
Köddön borulaton akkor tört át a fény
Mikor éltet kértek liport szent érdekek;
Pedig süttét volt itt, és fenn tömjénfüstert
Pokol káprázatában égtek a szemek!

A nemzet testén fájta a sebek;
Begyógyítá lelkének nagy heve.
Az ég leküldte őt, s a nagy lélek,
Szegény hazánknak drága kincs leve.
Nagy honszerelme mint jel fénylett az éjben
Mint elfeledt időnek látnoka jószolt
A nemzetnek adá egészen életét;
Most lantot pendített, majd hévvel szónokolt

Emlétek multba hogy ha vissza jár:
Oh néztek ott mennyi mennyi fáj!
Midőn gyümölesként idegen hogyók
Szívták nedvétől a sok ősi fát!
Igen! ki örökölt jogot, nevet, vagyont,
Az nem volt honn a Kárpátok között;
Utánzott lombán nyelvben, bűnben idegent
S bíbor helyett cserélt foszlányba öltözött.

Az ősi nyelv, melynél zsarnok ellen
Szabadságnak nagyobb bástyája nincs,
Al gyöngyökér aránytalan cserén
El, félre dobla volt, a drága kincs!
E hantokon talán nem allna most magyar,
Borus keservben bár, nem zengnének dalok,
Ha hirt nem pendítnek akkor, szegény,
De honszerelmeben törhetlen dalnokok.

A büszke esert megrázta az idő
Menekvő sas kereste bérc fokát,
Lombok közt csak a csattogány dallá:
Szeretni kell, szeretni a hazát!
Fenkölt lelkének vért folyini engedé,
Az áradat gyanánt toltul érzelmeket,
Mely multtól nagy jövőt akart szakítani el,
S melyen sok nagy remény a rév feté siet.

Költészetét nem némitá a vész;
Bátran zengett midőn minden hangot,
Feledni hiit eszmét ha pendített,
Az ajkra vissza vaskar szoritott
Ó szóla fel: a nemzetől szabadságát
Eszét — az Isten képét, ne vegyétek el,
A nép tegyen, teremtsen a mikor akar,
Élet kell! Mit értek a holtak ezrivel?

Ezért időnk felett — a multból át —
Hozzánk a lant tisztán fog zengeni.
Szünk, szól hogy csak azon elvek alatt,
Miket ő mondott lehet még küzdeni!

A nemzet büködén keresztül e hang
Látjuk dicső erőd, mely roskadót emelt
S közönyben eltompultan hallgató remény
Nagy Kölcseynek varázs szavadtól éledett!

A nagy cél távol, még kivá nines!
De nép életben nincsenek napok;
Bár néha percidő századdal fel ér,
Percekké lesznek sokszor századok.
A szent s nagy elv közkinos, ha már kimondatott;
S van e földön erő, mely azt merészlené,
Hogy ember kézzel tartsa fel a nagy gépet
Mit Isten kéz hajt a vegtökély felé?!

Az emberiség makrancos gyerek;
Békés szőzra szunnyad, s nem tanul,
A mi bír annak nem tudja becsét,
A jó kenyért eldobja s a rosznak utánanyúl;
De az elnyomatás a népeknek nem halál,
A míg a mult s jövő foglalja el agyát!
Lejárt e karddal népirto esaták kora:
A rosz idő enged, megadja majd magát!

Oh szép népem szívedbe vedd fogadd,
Nagy Kölcseyektől átvett hangokat
Csak multba nézni többé nem lehet;
Kihalt fény, nem ad már életet.
Többé télen maradni nem lehet;
Hideg fény nem ad már életet!
Többé télen maradni nem lehet;
A tudás, eszme nyom ma mérleget!
A nyersérőnek kardja földre hullt,
A mi egykor a félvilágra dült —
A fegyver fénye — napról napra vész,
Folótte már ma ur a nép s az ész!
Itt körülünk minded népfaj balad,
S mi kik első voltunk, míg a hadat,
Büszkén vitták apáink és magunk,
A kik most elmaradnánk, mink vagyunk?!
Nem! Még lobognak zászlónk rojtjai,
Hazánknak ragyognak napjai!
Mutatja tizenégy év, hogy eszünk
Nem volt s lesz gyengébb mint a fegyverünk!...
Ne félj, dicső szellem, él a magyar;
Ezredéves esert kis szél ki nem csavar!
Mit költő szebben ki nem mondhatott
Nagy honfájdalmad fel az égbe hallszott!

„Neked élm kell oh Hon
Es örökre mint tavasz virulni.
Ah mert omladékidon
Reszketve fognék szét omlani,
Hazám! hazám!!

Költő író jellem emel
E nélkül őt, s költészetét,
Futó időnek zord szele
Könyörölen légbe szórja szét.

Irodalmunk nagy munkása,
Nagy Kölcseynek kort teremtett
Peldánybeesű sok művével,
S hagyott ránk gyémánt jellemet.

Lelke a tudásnak egész
Világát járta szüntelen;
Nincs gondolat, rajongva mely
Nem esüggött hazán nemzetem.

Van-e más ki imázott úgy,
Ihletten, ezred év után,
A mint ő zengi hymuszát,
Van e szebb áldás költő ajakán?!
„Isten áldd meg a magyart!”

Zokog a lantnak burjain
Egy nemzet lelke, sir
Három század fájdalmain
Midőn a költő könnyel ír:
„Meg bűnhődte már e nép
A multat s jövődöt!”

Végsőt ha zeng szent ihlettel
Velé egy nemzet esdekél:
„Szánd meg Isten a magyart,
Kit vészek hányának,
Nyujts feléje védő kart
Tengerén kinjának.”

Lelke a mult idők fényében jár
Keres hazát, s egy szebb időre vár,
„Hol van a hon melynek Árpád vére
Győzelemben csorga szent földére

S kit egy hon magasztalt boldog volt talán?!
Mint minden nagyé küzdelemmel teljesen,
Folyt élete, s rajta sok viharza át,
A mért emlékéit kárpótolni kelljen.

Mint őrszellem virasztá a hazát
S szívet — a szent erények szép fénylakát,
Mert nagy honfájdalma boronga ott,
A boldogság oly gyér világa járta át.

Családja nem volt, azzá tette nemzetét,
Egészen életét a honnak adta
Kimultával szegény lettünk s hantjain most
Egy nemzet borult lelke könnyét sirja!

S hol a szónok? hisz egyszer lantot vert,
És máskor szónokolt!
A követ asztalánál egy férfi állt.
Szava, ha szólni kelt,
Halk ihletként rezgett velőkön át.
Erős lélek törékeny láncc között,
Csak egy szemében
A mult s jövő fájdalma tükrözött.
A tar főt ősz szálak lengték körül,
Színtelen arcán
Atvirasztott éjek tükadsága ült.
Ugy hangzott fel mely éretelen szava,
Mint sirhang, midőn
Emelt jobbát ökölbe szoritva
Elé néző szemmel úgy álla ott
Mint tulvilági lény,
Kit földre most egy nagy érdek hozott,
S kinek szavát, ha megszűnt szólan:
Kitört tetszés zajban
Közvetlen lelkünk vélte hallani.

Oh mint lángok, fénylik areod lelkünk felett
S ragyog tisztán reánk egyetlen nagy szemed,
A mely keresztül törve titkok fátyolát,
Jelenből vissza multba és jövőbe lát.
Pártusák közt elvét nem adta el soha,
Irigy ármaány reá vádat nem szórhatta!
Igy irt: „Szegény vagyok, de hozzátölthatom,
„Függetlenségemet s elég e kis vagyon.”
Ezért nevé egy kor a másnak adja át,
S a honadta füzér megtartja illatát,
Babérán nem osztozik mult jelen s jövő,
Abból még egy levél is el nem téphető.
A nép tetőn ha lesz, s tekint a völgy felett,
Feledni nem szabad, hogy kiken épített,
Igy kiknek ére-szilárd szívök volt az alap,
Azok közt Kölcseynek mindig elől maradt,
Minden gondolat a hon nagysága volt,
Szívében érette fájdalom zúgott.
Törékeny testben nagy lelket hordozott
Mely hazát építve őszveroskadott.
Ki a honnak élt lanttal, szóval tettel,
A nagy Kölcsey tölünk szobrot érdemel.
Eljön hozzánk a honfi és az idegen
S így kérd: hol annak szobra ki ennyit teszen;
Ilyen dicsőt a nemzet nem feledhet el,
Hol van egy kődarab mit kegyelet emel?
Mi nem szölünk; de hangosan mondja szavát,
Utódoknak ajkán — egy mulasztási vád.
Mit tenni eddig hon s nemzet elfeledt:
Szobrot csak egy nemes hölgy szív emeltetett.
Költőnk emlékbem él a századok felett
Felzeng mindig a lant, mit fáradtan letett,
S a mint sirján gyorsan idő időre mul
A név mindig fényesb lesz diessugárítul;
De a szobor mit a költőnek emelünk,
Az nem külfény, csak hű diésekvés nekünk,
Talapjához imázní jár a honfi szív,
Miként hívő mozlemt Mekkához úgy hív.
A szent halott — az eltűnt régi dicsőség
Melynek diesténye a költő dalában ég.
Minden kő, régi nagy s dicső tettek helyén
Minden bokor virág a nagy tettek terén,
Minden dal, mely elhalt dicsőről énekel
Lépeső melyen lelkünk fennebb emel.
Hevit, hogy a vágyban élő nemzedék
Ne vesszen el, mint lüderé, mely moocsárban ég;
Oh jertek! van itt zászló kítűzve már
Sükert most töletek egy hon örlelke vár.
Ó itt adá a honnak, népnek szívet
Emlék jelölje itt nagy dicső életét!...
Esküdjél népem itt, hogy: nem hagyod
Elvérzeni hazád s az ősi szent jogot;
Küzdesz, mindig szenvedsz a nemzet könnyivel
Király s hazáért tevérsz el, ha kell!
S ti mondjátok hölgyek az eskü nagyszavát:
Külfölddel nem cseréltek őserényt ruhát;
Mely sok erényt fedett, miként egy szent lepel
Alatta esábtól védeve lesz a hölgykebel.
Magyar hölgy ajkán magyar hangok zengjenek
Délceg kedves szende gyermek magyar keblen
esüggjenek!

Szellő érinti homlokom! — lehelletét
Költőnk szellem csókjának érezem hevét!
Oh most most itt közöttünk a költő lelke van
Oh halljátok mit susog szellem hangokon:
Valamint a Francia lelkek lángolása a szám-
kivetés helyeit francia földde változtatja: úgy el-
lenkezőleg a magyar lélek kialakása születésünk helyét
idegen földde fogja változtatni! Fajuljunk csak, a mint
elkezdettük!... bizony a levegő, melyet elcink vérpá-
rájától meg terhesítve szívunk; a kenyér melyet hal-
maikon aratunk; a cimerek, melyeket koporsóikról le-
kapkodunk, nem fogják itt a magyar hazát megtartani!
Fogadjátok! a szellem velünk szól imát
Oh Isten! Isten áldd meg a magyar hazát!

Erre a szatmári dalárda ékesen harmóniás énekben zengé el a legjelesebb magyar éneket:

„Isten áldd meg a magyart:
Jó kedvvel bővséggel“ sat.

* * *

Elhangoztával a szív és lélek emelő hymnusnak, néhány talpra esett mondatban számot adott Zombori Gedő a kis társulat évi működéséről, s nyilvánítá, miszerint: nem akarván a hallgatóság türelmét hosszas próbára kitenni, három növendéket mutat föl a közönségnek, kiknek egyike Bozsó Ferenc elszavalt Kölcseytől egy hazafias műdarabot — elég szerencsével; utána Rácz István saját dolgozatát — történeti értekezést — Izabella — címűt olvasta fel; végre Szabó Lajos „Gizella és Péter“ című költői beszéyt olvasott föl saját művét. A hallgatóság helyeslését nyilvánítá a zsenge munkák fölétt.

Ezek után díjak osztattak: Bozsó Ferencnek és Rácz Istvánnak, két nagybecsű, díszesen kötött magyar könyvet adott át a társulat elnöke, mind a kettőt ajándékozá t. Gyenge Gusztáv úr, pesti joghallgató s a jogi irodalom terén sikerrel munkálkodó derék hazafi; Szabó Lajos nyere Kölcsey híven talált s díszesen fűszerelt arekéjét, a jeles honleány, a tudományok és tudomány terjesztő társulatok és intézetek meleg keblű barátja t. Kiss János úr mivelte lelkű neje ajándokát, — kinek — mint a jeles római nő Cornéliának: szép gyermekei legkedvesebb kincsei! Adja meg Isten örömét! s ha megadandotta: azt semmi véletlen meg ne zavarja!

Kiosztatván a díjak: a gymnasiumi ének-kar és a dalárda zengte el lelkesen és lelkesítve a jeles magyar dalt:

Tied vagyok tied hazám. sat.

* * *

Berekeszté pedig az ünnepélyt

Gymnasium Igazgató **Bartók Gábor**

ugy, amint itt következik:

Kegyelettel tisztelt s nagyraesült türelmű hallgatók!

Ünnepélyünk melyen az életrevaló nemzetek tökélyesbítésében gyönyörködő Isten előtt, Kölcseynek dicső szellemének az áldozatot ujjal meghozánk, végéhez siet; a tömjén füstje, melyet hazánk nagy fiának s hazánk méltó díszekvésének tiszteletére szíveinkben gyújtánk, ismét fölemelkedett a magas égbe, hol a hallhatatlan lélek kiérdemlett s változatlan boldogsága örömeit élvezi; — egy hálasohajtás után már e helyről hol oltárunk tüze soha behamvadni nem fog — a nemes öntudat s meggyőződés mellett, hogy: hazafiúi, kötelességünket — ígérletünkhöz híven, most is teljesítők, immár nyugodtan eltávozhatunk.

Mielőtt azonban ezt tennők: nem lesz fölösleges — záradékul — még pár utóhanggal kísérnem, a tisztelettel tölt szívek és lelkek érzelméből összeolvadt szymphoniát, mely most e Muzsáknak szentelt helyen — oly összehangzó hymnus és imában zengett el és emelkedett föl az élők és halottak hatalmas urához.

* * *

Fáj a Profétának — mert hitelét csökkenté — ha jóslata, az egymást semmítő körülmények — szerencsés vagy szerencsétlen váltakozása közben, nem teljesedhetett; — pir borítja ihletett arcát a — méltán feddődöz — bölcsnek, ha hallgatói hidegen hagyják őt diszemelvényén, honnan

az egyesek és nemzet büncit szokja, — hivatása szerint rovogatni és ostromozni?

Báró Eötvös József, magyar irodalmunk s édes hazánk, egyik ingatlan oszlopa, — a magas lelkű, tisztított tollú magyar író, a jók és jelesek hő keblű barátja, 1839-ik évben November 24-én midőn a magyar tudós társaság gyűlésében tolmácsoló Kölcseynek fölétt a nemzet bánatát s önté fel nemesen mivelte szívének legkeserűbb könnyeit, e szomorú jóslattal kezdé beszélni — jó barátja s bölcs Mentora fölétt — páratlanul szép s örök becsű bús emlékbeszédét:

„Egy pusztaság a Turpartján fogadélel nemes kebelét; csak az elhagyatott háznap és csak — néha egy hív, ki barátjának sírjához vándorol ismerik a helyet, hol Kölcsey nyugszik. Egy pár év! s a domb, mely ravatala fölétt emelkedik: besüllyed; — és a dúsan fölöttétt fiú alatt — talán senki nem — fogja keresni hamvait!“

* * *

A jóslat — becsületére a magyar nemzetnek! legnagyobb öröme a magyar Profétának — nem teljesedett! A sír nem pusztaság — virággyógya van építve, melyen kies megyénk sőt egy egész — önértetre ébredett nagy — nemzet könnyeinek harmata öntözgeti a virágokat, melyeknek gyökerei, a legnemesebb szív közepéből szívják tápnedvöket; s melyeknek illata, napon és évenként újabb lelkesedést önt, a nyelveért és nemzetiségeért hűhellen buzgalommal küzdő, híven tűrő, törhetlen erélyű dicső magyar népbe!

Nem csupán az elhagyatott háznap, nemesak a választott barátok vándorolnak a sírhoz, melyben Kölcsey nyugszik! Magyarország Mekkájává őrisodott a csekei sírok kertje, melyhez a jóra való magyarok csaknem mindegyike elvándorol, — kiket t. i. onnan a messzeség el nem tartóztat, hogy meglássák a Mausoleumot, melyben magyar irodalmunk fölkejtje pihen; — kiket nyughelyétől távol tér nem zár el: évenként gyűlnek egybe Memnonunk szobra mellett, hallgatniok a szellemek szív és lélekható dalát, melynek szövege, a borostyánain nyugovó művész igéiből van, egybealkotva; Mi pedig Mentorunk után járvalva, temetése után 25 évvel, ismét elrebegettük itt, hol ő is jára, a tanúságokat, melyeket ajkairól szédénk s tollától tanúlánk.

Igen! — a jósigék meghatáskozták a magyart s vetélkedve siet sírjához azoknak, kiknek legfőbb kincsét, immár — bájosan zengő nyelvét, ez által magash miveltségét, európai híre emelkedettségét s diplomatai méltóságát köszönheti! Kazinczy, Széchenyi, Berzsenyi, Kisfaludi, és Vörösmartini mellszobrai, oszlopokra emelvék; hogy messziről láthassa a magyar, nyelve megváltóit s államéletünknek reformátorait.

Kik keblökben szent tüzet, ihletést érzének: napszámosokul gyüledeznek a magyar irodalom, virágos kertjébe, hogy tehetsége szerint kiki természetesen szerény ibolyákat, s királyi rózsákat — azok sírkövére, kik előttök a rögtöt feltörték s az első növények melegágyait abban, vérverejtékökkel öntözgették.

Ti is meghozátok tavaszi zsenge virágokból font koszorútokat — kedves öcsém! szerény tagjai a Kölcsey társulatnak! s letévették azt édes hazátok oltárára, nagymesteretek tiszteletére! Töletek ezt most kegygyel fogadjátok — mint gyenge kezdőktől — honunk gyénusza! De arra törekedjétek, hogy a színes csokor, melyet ezentúl természetendetek, ne csupán tavaszi virágokból alkottassék! Oh mert a kikelet

zsenge virágait, az elkésett tél fgyasztó szele s a hirtelen fölforró nyár heve, sokszor megdermeszti, gyakran elfonnyasztja s gyümölcsösé érni és fejléni ritkán engedé!

Ne kövessétek azon — mapokat íróknak nevezett nyeglék táborát, kik agyuk idétlen szülötteit — mielőtt azokat tudományyal ereszték fel, világ elé tolják; — vagy a hivatottabb írók műveit rántják le, hogy magokat — Herostrattal — az általok fölperzselt templomok romjain hallhatatlanítsák? A tudománytalan munkák (melyeket műveknek nevezni, nemzetellenes bűn) melyek a szívnek csak egyetlen hurját is alig érintik, a lelket pedig illetetlen hagyják, melyekből vagy épen semmi következik, vagy — mi a semminél is rosszabb — melyekből a szívre és erkölcsre gyilkos méreg árad, Aristotelesként olyanok mint: a lelketlen test!

Ha az irodalom terére óhajtatok kiszállani, sajátítsátok el a tudományokat, melyeket a leggenialisabb írók sem nélkülözhetnek? Jusson eszetekbe gyászesete a hű Bellerophonnak, ki ember erővel Pegazusra szökött, a sas szárnyu ménen, Heliconra; onnan Olymposzra indult; és a magas hegy közep lejtőjén, földre bukott, s ott bolyongtában, — nem tápláltatván istenektől — kik magasban nem az emberektől kik az alacsony földön töle távol voltak; éhen szomjan halt el.

Nem könnyű dolog Olymposzra emelkedeni; sem az olympi műversenyterén aranyalmát nyerni, borostyánt aratni.

Nemenjétek azok után, kik néhány vizenyős rímot összefaragván, néhány sivatag Novellát, Beszélyt Balladát és Románcát megírván, melyek közül a Novelláknak címzetek — tárgyuknál és szerkezetüknél fogva; inkább Beszélyeknek, a Beszélyek Novelláknak; a Balladák inkább Románcáknak; a Románcák Balladáknak mondhatók. Nemenjétek moniom azok után, kik néhány versfogatot összeololván: magokat költőknek s ennél fogva — par excellence íróknak, az irodalom kiváltságos képviselőinek szeretnék neveztetni. Csupán kötött, vagy szabad modorban írott költemények, íróvá senkit nem tehetnek! ki e magasztos nevet óhajtja kivívni: az nemzete irodalmát ismerni, — a tudományokat és nyelveket, melyek segítségével a valódi írók közzé lehet emelkedni, tartozik elsajátítani.

A költemények mint eszmeszék csak az érzelmeket hevítik ingerlik és vilanyozzák; az igazi íróköltőnek pedig kötelessége: a szépet a jóval vagy a hasznossal összhangzásba hozni; hogy olvasója vagy hallgatója, az ő műremekébe beleandalodva, magát, a valónak szépnak és jónak közepette, egy boldog s dicső világ ölében szemlélhesse; hogy midőn szíve édesen csiklandoztatik: lelke ugyan azon percben gazdagodjék, erkölce javuljon és nemesedjék.

A latin azt mondja: „et prodesse volunt et delectare poetae“ mind gyönyörködtetni mind használni köteles a költő! Maga — ennél fogva a gyönyörködtetés nem elég! Mit mondanánk az oly konyhaművészek, ki édes cukros lévben, safrányt, borsot fahéjat, majoránna és rozmarin leveleket adna fel — étel helyett asztalunkra? a költő ki tudománytalan szóvirágokkal árasztja el a türelmes papirt, ép ily eledelt hord olvasói elé! Tudomány legyen írott műveinkben a tápláló étel, fűszer legyen rajta a bájos költészet!

Hivatott és célszerűen képzett író tehát csak az, ki a magas pályához, a lépcsőket, az egymásból fejlőd s egymásra emelkedő tudományokból, — jó előre megrakta.

Mily szép és következetes lenne az itt összekapdosott eszméket rendszerezve Kölcseyre — mint íróra — alkalmaznom? elmondanom róla, miszerint: tudományos dolgozatai: a költészet virágaival voltak s vannak díszesítve! s költői művei: tömredek tudománytal voltak s vannak gazdagítva s értékesítve; hogy, ki — akár költött, akár prósa stílus költeményei közül csak egyet elolvas: abban az aesthetika szabályait látja tündökölni; ki állambölcsészettel tömött tudományos értekezéseit lapozza s bányászsa: az a legkövetkezetesebb változását találja az okok és okozatoknak azok igéi s összefüggő részei között! Mily szép lenne ama szívbagyaszító s lélekedző Novellát — melynek szánandó hősnéje a böldegtalan Miller Teréz, itt szétszednem s elemezni? s belőle, a lélektan jelesebb törvényeit kiválogatnom! az ép és tébolyodott nő lelki állapotait, gyönyörködésünk és rémítésünkre fölmutatnom? — előadnom ugyan a mellettírói s politikai nézeteit; intéseit s újmutatásait a magyar bölcsész költőnek; — hogy látnák át és tanulnák meg a vers, beszély, novella és regényírók, miszerint; lélektan, logica, történelem és az államtan bölcsészetenek tudása nélkül, csak egy prósa költeményt sem lehet írni, olyat tudniillik, mely a mértéket teljesen megüsse.

De ezekről, ez időben, midőn a leggyengébb íróra is nagy szüksége van nemzetünknek, — midőn a lélek szabababb nyi-

latkozatait, az eszély, kötelessége szerint fogva tartja — hallgassunk! várjunk az időre, midőn levegőnk tisztább és melegebb lesz! —; mert meg van írva mikép:

A szent poésis néma hattyu
Hallgat ötökre hideg vizekben.

* * *

Még pár szó hozzátok; — tagjai a Kölcseyi szerény társulatnak?

Midőn báró Eötvös a magyar nemzet gyász ünnepén emlékbeszédét befejezte; így szólott magyarhon felsérdült ifjaihoz;

„Rátok lelkes ifjúság! — rátok legyen bízva Kölcsey emléke? — Nézzétek életét s legyen tiszta képe fenséges példa előttetek! Nézzétek őt — az árvát a gyengékedőt s tudjátok: őt hazájának szent szeretete vezérelte ily magasra, s közöttetek senki sincs, ki dicsően nem ragyoghatna, mint ő, ha keblét e tiszta lánggal tölti el. Sok, miért ő fáradott, még nem teljesedhetett. Sokért fogtok fáradni ti is, mit teljesíteni nem láthatatok; ne lankadjatok azért szorgalmatokban? A gondolat vagy érzemény, melyet Isten, nagy világával — benetek ébreszte, a világgé: s elátkozott, ki rábízott kincsét eltemeti, mert fél, hogy: nem ön maga éldeheti gyümölesét. Ha egykor eljövendének a boldogabb napok, midőn a magyar, Istenéhez emelve hős kezét, egy nagy, dicő nemzetnek érezheti magát; ha ez áldott földön, a hosszú véres útán

megterem az áldás; ha eljő az idő, melyet nagy Kölcseynek, lelkének forró kívánataival fölhívott: akkor mondjatok áldást nyugalmára!

Az idő közel van ifjú barátim, — menjünk, szálljunk el — lelkünk szárnyain a megdicsőült hazafi nyugvó poraihoz, ki a Tur partján, nem rideg pusztá, hanem díszesen koszorúzott — honleányok és honfiak könnyharmatával áztatott sírban márvány oszlop alatt pihen; — imádkozzunk áldást nyugalmára! Ő értünk hazánkért, irodalmunkért nemzeti becsületünkért élt; az ezek ellen folytatott szakadatlan harcban hódolt meg — idő előtt, nagyon korán! az enyészet duló angyalának.

* * *

Mi pedig — nagybecsült türelmű hallgatók! mondjuk el együtt nemzeti rövid imánkat ellelkesezve e helyen, hol immár másodszer, talán nem legutólszor találkozánk:

Adjon Isten szebb jövőndöt
„A magyar hazának!

Karpatoktól Adriáig
Zengjen a közének:
Adjon Isten szebb jövőndöt
Árpád nemzetének!

Közli:

Bartók Gábor.

H I R D E T É S E K.

Hirdetmény.

Balog József, s Bakos Juliánna közösbirtokához tartozó 9458 és 9466, hosszú birtokok, felerészének egy a 10903, hosszú kaszálónak közárverési eladatása, elrendeltetvén — ezekre nézve, újabb árverési határidőként f. é. május hó 28-ka és 29-ik szükség esetében f. évi június 26-ka és 27-ik napjai tüzetnek ki az árverési közelebbi feltételek a városi tkönyvi irodákban megtekinthetők.

Szatmárváros tszéke mint tkönyvi hatóság 1863. april 4. artott üléséből 2-5

ab. 508.

1863.

Arverési Hirdetmény.

Szatmár megye telekkönyvi törvényszéke részéről ezennel közhírré tétetik, miként Stern Jónás telperes kérelmére, s ennek 71 ft. 40 kr. s járuléka iránti megítelt követelése kielégítéseül Vida József alperes ellen — ez utóbbinak, és neje Szomod Veronak nevére jegyzett s 500. ftra becsült egy nagyobb, és egy kisebb, házzal ellátott, s a nagy károlyi 471 sz. tkönyvben felvett 234. sz. zsellértelek eladása tekintetéből elrendelt árverés határ idejéül f. 1863 évi június 9-ik d. e. 9 órája oly formán tüzetett ki a helyszínére, hogy ha a nevezett ingatlanság ekkor a becsáron, vagy azon felül el nem adatnék, ez esetben a második árverés f. 1863 évi július 9-én d. e. 9. órakor szinte a hely színén fog megtartatni, a mikor a birtok becsáron alól is el adatik. Bánt-pénz a becs ár 10% leend. Az árverési többi feltételek e törvényszék telek könyvi irodájában megtekinthetők.

Kelt Nagy Károlyban 1863. évi april 16-án tartott telekkönyvi törvényszéki ülésből.

2-3

Kovács Lajos,
törvényszéki helyettes elnök.

Egy új arany rámas muzsikás óra, Pünkösöd 1-ső és 2-dik napján kuglín a Löveldebe ki fog játszani.

Hirdetmény.

Néhai Csernel Károly Csödtömögéhez tartozó, s 6-ik számú hitellek könyvben álló mint egy 150 □ holdat tevő szántú és kaszáló külső földek, az ahoz tartozó belsőségekkel, úgy az épületekkel együtt, e folyó év május 21-én Szamos Kóródon a helyszínén, a község bírúja házában, nyilvános árverelés uttyán, e folyó 1863-ik év sept. hó 29-kétől a jövő 1964-ik és sept. hó 29-én egy évre hasznóbérben kifognak adatni; az árverési feltételek alólirt tömeggondnoknál Udvariban, addigis megtekinthetők; zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Kelt Udvariban május 2. 1863. K. Nagy Károly tömeggondnok. 2-2

Hirdetmény.

Kaufman Márton és Leuchtman Mózes nagy károlyi lakosok részére Gerzon Ferenczöl lefoglalt és 3000 ftra becsült szálló közárverésen leendő eladására f. évi június 12-ik és július 17-ik napja határnapokul, tüzetnek azárverési feltételek Szatmár-Németi város tkönyvi hivatalánál a hivatalos órákban, megtekinthetők.

Szatmárváros Törvényszéke mint tkönyvi hatóság 1863. aprilis 21 tartott üléséből. 2-5

Arverési Hirdetmény.

HercegImre szatmári lakos s felperes részére, Mező Sándor tiszta kóródi lako-tól a megítelt 220 ft. 50 kr. s járuléka erejéig lefoglalt s 400 o. é. ftra becsült s a tiszakóródi 72 sz. telek jegyzőkönyvbe felvett özves birtoknak árverés útján eladására folyó 1863 évi június 9 és esetleg július 9-ik napjának reggeli 10 órája a helyszínére kitüzetnek oly jormán hogy akkor ha a becsérték az első árverésen meg nem ígértetnék, a másodikon a birtok a becsértéken alól is el fog adatni, az árverési feltételek Ács Antal szolgabíró urnak mint végrehajtónál megtekinthetők.

Kelt Nagy Károlyban a megyei törvényszék mint t.könyvi hatóságnak 1863 évi april 23-án tartott ülésből.

1-3

Kurovsky Ferenc, tkönyvi kiadó.

Buday Ignác urnak a n. zsadányi határbalévő 306 holdnyi kiterjedésű külső majorsági tag birtoka, a nevezett helységbelévő mintegy három holdnyi kiterjedésű belső udvar telkével együtt, úgy nem különben a fent nevezeti birtok után járuló kisebb költségi hasznóvételekkel szóval minden névvel nevezendő földes úri jóggokkal, szabadkézből örök áron el adandó lévén, az azt meg vásárolni szándékozók bővebb tudósítást nyerhetnek magától a tulajdonostól udvari helységébe lévő lakása helyén napanként, szerdanapokon pedig Szatmáron ugyancsak a tulajdonosnak templom utca 631-ik szám alatti Olá András nevű gubás mester házában lévő szállásán. 1-2

Egy igen szép egészen új aranyozott rámajú fali óra, kék emalirozással fertályt és órát repetáló, Hunyadi Mars és Isteni csárdás musikáló óra, a Hennelféle kertben, az ünnep első napján, délután kifog kuglizódnai három hajtással kilegtöbbit, nyereudi az órát. A kuglizó legjobb.

A szatmári Tudakozó Intézet köztudomásokra juttatja a városi, és vidéki t. uraságoknak miszerint intézetében egy okleveles kertész szolgálatot keres, ki többrendű nagy helyekről nyert jó bizonyítványokkal van ellátva; bővebb felvilágosítást a tudakozó intézet ad.

Szatmárt május 12-én 1863.